

Bedoelde en onbedoelde gevolgen van detentie

PRISSON

PROJECT.NL

Prison Project

- **Grootschalig & longitudinale studie o.l.v. Anja Dirkzwager (NSCR) en Paul Nieuwbeerta (UL)**
- 1.904 mannen, 18-65 jaar & in Nederland geboren
  - Ingestroomd in HvB
  - Ingestroomd oktober 2010 - april 2011
  - Geïnterviewd over hun leven vóór, tijdens en na detentie
  - Meerdere malen geïnterviewd tijdens detentie en 6 & 24 maanden na detentie
  - Detentiedossiers en justitiële documentatie

P
PRISON

PROJECT.NL

Inzicht

- Gevolgen van detentie voor:
  - **Levensloop**
    - Dagbesteding (werk, opleiding)
    - Huisvesting
    - Relaties (trouwen/scheiden)
    - Fysieke en psychische gezondheid
    - Sociaal netwerk
    - Welzijn partners & kinderen
  - **Crimineel gedrag**
    - Recidive
- Detentiesituatie & -beleving
  - Ervaren zwaarte van detentie
  - Bejegening
- Straftoemeting
- Reclasseringstoezicht

P
RI
S
0
ON

PROJECT.NL

Kenmerken van gedetineerden

Veel

- Problemen op het gebied van opleiding, werk en inkomen
- Problematisch alcohol- en middelengebruik, verslavingsproblematiek
- Psychische problemen (depressieve, angst- en psychotische klachten, persoonlijkheidsstoornissen)
- Financiële problemen
- Problemen in relaties met familie en vrienden, beperkt steunend network, criminele vrienden en netwerken

Minder

- Fysieke gezondheidsproblemen
- Agressieproblemen
- Licht verstandelijke beperking
- Mishandeling en seksueel misbruik in kindertijd en volwassenheid

Bron: NSCR (2020)

P
PRISON
PROJECT.NL

Onbedoelde gevolgen detentie

Werk / inkomen / financiën

- Van personen met een betaalde baan voorafgaand aan detentie, werkt 6 maanden na detentie 45% niet in een betaalde baan; 36% heeft een nieuwe baan gevonden; 19% keert terug bij werkgever van voor detentie
- Kwaliteit van het werk van degenen die terugkeren naar hun vroegere werkgever is beter dan van het werk van degenen die een nieuwe baan vinden
- Een detentieduur van langer dan 6 maanden verkleint de kans op werk
- Meer dan de helft van de gedetineerden heeft schulden bij binnenkomst in detentie
- Na detentie hebben meer personen schulden en is de gemiddelde schuld gemiddeld hoger

Onbedoelde gevolgen detentie

Woning

- 5 procent van degenen die voor detentie over een beschikken, is na detentie dakloos
- Van degenen die voor detentie dakloos zijn, heeft 43% na detentie een woning
- 41% van de ex-gedeteneerden is minstens 1 keer verhuisd tussen de periode voor detentie en 6 maanden na vrijlating
- 10% heeft op elk moment een ander adres en is dus 2 keer verhuisd
- De verhuisfrequentie van de groep (ex-)gedetineerden is zeer hoog in vergelijking met de algemene bevolking (in die groep verhuisd ongeveer 10% in een jaar)

Onbedoelde gevolgen detentie

Psychische gezondheid

- Kort na binnenkomst heeft bijna een kwart van de gedetineerden in zeer hoge mate last van psychische problemen (5x zo hoog als bij mannen uit de algemene bevolking)
- De mate van psychische problemen neemt tijdens detentie af: 17,5% na 3 maanden afgenomen en 10% na 18 maanden
- Afname psychische problemen tijdens detentie met name bij gedetineerden die al voor hun detentie kampten met problematisch alcohol- en/of drugsgebruik en in onder behandeling waren geweest voor psychische problemen
- Van de gedetineerden met psychische problemen heeft 60% contact met de psycholoog en 40-50% met de psychiater

Onbedoelde gevolgen detentie

Fysieke gezondheid

- Fysieke gezondheid van bepaalde groepen gedetineerden (daklozen, verslaafden) verbetert tijdens detentie dankzij dak boven het hoofd, verzorging en medische zorg
- Verslechtert deels na detentie

Onbedoelde effecten detentie

Relaties

- Partnerrelaties waarvan de kwaliteit slecht is aan het begin van detentie, blijven slecht of worden tijdens of na detentie beëindigd
- Partnerrelaties van een gemiddelde tot goede kwaliteit blijven hetzelfde
- 30% van de partnerrelaties die bij binnenkomst slecht waren, is na 3 maanden detentie beëindigd
- Na detentie blijft de grootte van het hechte sociale netwerk gelijk, maar bestaat het netwerk voor 60% uit andere netwerkleden (met name vrienden verdwijnen en worden vervangen door familie)

Onbedoelde gevolgen detentie

Partners, kinderen

- Partners van gedetineerden:
  - Negatieve reacties van hun omgeving en verliezen sociale contacten;
  - Gemiddeld genomen is er na detentie een afname in hun welzijn (met name door een verslechtering in financiële situatie)
- Kinderen van gedetineerden
  - Negatieve reacties van omgeving en leeftijdgenoten
  - Gevoelens van gemis
  - Soms uithuisplaatsing

Bedoelde gevolgen detentie

Recidive

- Prevalentie van recidive in een periode van 2 jaar na detentie: ca. 47%
- Prevalentie recidive is stabiel over de tijd
- Recidivefrequentie is ca. 1 strafzaak per jaar
- Bijna de helft (48%) van de recidivedelicten betreft vermogensdelicten, voor het overige vernielingen en openbare orde delicten (14%), geweldsdelicten (13%) en verkeersdelicten(11%)
- Bij ca. 25% resulteert recidive in nieuwe vrijheidsbeneming

Bron: WODC (2021)

Bedoelde gevolgen detentie

Recidive (vervolg)

- Geen effect van detentieduur op recidive
- Voor personen die voor het eerst vastzitten, heeft ervaren strafzwaarte een beperkend effect op recidive, maar alleen als zich rechtvaardig en respectvol bejegend voelen door PIW-ers:
  - Binnen de groep gedetineerden die vonden dat ze rechtvaardig bejegend werden, recidiveerde 30.1% van hen die hun straf niet als zwaar ervaren versus 8.7% van degenen die hun straf wel als zwaar ervaren
- Behoud van baan na vrijlating gedurende het eerste half jaar & terugkeer naar een vorige werkgever → minder recidive
- Dakloosheid → meer recidive & hoger gemiddeld aantal veroordelingen bij recidive.
- Verhuizers recidiveren meer dan niet-verhuizers in de eerste 6 maanden na vrijlating

Bedoelde gevolgen detentie

Recidive (vervolg)

- 2 jaar na vrijlating recidiveren personen die direct na detentie verhuisden minder dan niet-verhuizers -> mogelijk positief effect wanneer de verhuizing plaatsvindt tijdens de detentie en de ex-gedeteneerde bij vrijlating in een nieuwe omgeving een nieuwe start kan maken
- Een toename van zogenoemde sociale/structurele uitdagingen (van pre-detentie naar post-detentie) hangt samen met meer recidive:
  - Sociale/structurele uitdagingen: geen partner / stabiele huisvesting / werk / financiële zekerheid; wel alcohol/drugsgebruik; niet van plan te stemmen; geen lidmaatschap verenigingen; beperkt sociaal netwerk

P
RI
S
Ø
ON

PROJECT.NL

Overige gevolgen detentie

Misdragingen tijdens detentie

- Gedetineerden die zich rechtvaardig bejegend voelen door gevangenis personeel kort na binnenkomst, rapporteren minder misdragingen en hebben minder vaak een disciplinair rapport na 3 maanden
- Gedetineerden die kort na binnenkomst hun straf als zwaar ervaren, misdragen zich na 3 maanden minder vaak mits zij zich ook rechtvaardig bejegend voelen door het gevangenis personeel

